

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Angeli Lea

6-7-AASTASTE LASTE ARVAMUS JA IDEED ÕUEALA ÕPPEVAHENDIDEST TARTU
LOTTE LASTEAIAS NÄITEL

Bakalaurusetöö
Juhendaja: Marianne Olbrei

Tartu 2021

Resümee

6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest Tartu Lotte lasteaia näitel

Lapse kaasamine õppe- ja kasvatustegevustesse on oluline protsess lapse arengu toetamisel ja iseseisvuse kujunemisel. Alushariduses peetakse oluliseks väliskeskkonnas õppimist ning laste kaasamist tegevuste kavandamisesse ja läbi viimisesse. Varasemalt on läbi viidud uuringuid laste kaasamise tähtsusest ning õuesõppe kohta, kuid seni on vähe tähelepanu pööratud laste ideede uurimisele väliskeskkonna õppevahenditest. Sellest tulenevalt seati bakalaaurusetöö eesmärgiks välja selgitada, milline on 6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest. Lastelt koguti andmeid loovuurimismeetodi ja poolstruktureeritud intervjuu abil. Esmalt paluti lastel joonistada paberile nägemus õppevahendist, millele järgnes fookusgrupi intervjuu. Lapsed joonistasid õppevahendi vastavalt oma nägemusele ning kogemusele.

Märksõnad: laste arvamus, õppevahendid, kaasamine, 6-7-aastased lasteaia lapsed

Abstract

6-7 year-old children's viewpoints and ideas on outdoor teaching aids on the example of Tartu Lotte kindergarten

Including children in the provision of education as well as growth activities is an important process, which supports the child's development and independence. In preschool education, learning outdoors and including children in the planning of activities as well as seeing those plans through is seen as being important. Earlier research has been done on the importance of including children in activities and learning outdoors. However, not a lot of research has been done on the ideas of the children in regards to outdoor learning as well as what materials and methods they would like to use. Therefore, the aim on this research was to find out the opinions and ideas that six to seven-year-old children have regarding outdoor learning. The data was gathered using creative research methods and a semi-structured interview. First, the children were asked to draw their ideas of learning aids. This was followed by an interview with the focus group. The children drew a learning aid according to their own vision and experience.

Key words: childrens opinion, teaching aids, inclusion, 6–7 years old kindergarten children

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetiline ülevaade.....	5
Laste arvamuse tähtsus ning selle mõju lapse arengule.....	5
Väliskeskkonnas õppimise võimalused ja mõju laste arengule.....	7
2. Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	10
3. Metoodika.....	11
3.1 Valim.....	11
3.2 Andmekogumine.....	11
3.3 Andmeanalüüs.....	12
4. Tulemused.....	13
4.1 Laste arvamus lasteaia õuealal õppimisest.....	13
4.2 Laste ideed õppevahenditest õuealal õppimiseks.....	14
4.3 Laste arvates sobiv õppevahend õuealal.....	15
5. Arutelu.....	16
5.1 Töö kitsaskohad ja väärtus.....	18
Tänuõnad.....	19
Autorsuse kinnitus.....	19
Kasutatud kirjandus.....	20
Lisad.....	1

LISA 1. Lapsevanema nõusolekuleht

LISA 2. Fookusgrupi intervjuu küsimused

LISA 3. Laste ideed õppevahenditest

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) sätestatakse last väärtustama keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi, suhtuma ümbritsevasse keskkonda hoolivalt, käituma seda säästvalt, mõistma ja märkama enda ning teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.

Õpetaja kutsestandard tase 6 (2020) järgi on õpetaja töösaks luua mitmekülgsest arendav ning vaimset ja füüsilist heaolu toetav õpikeskkond. Selleks on õpetajal vajalik oskus selgitada välja õppija arengu- ja õpivajadused. Mitmed laste arvamusi käsitlevad uurimused kinnitavad, et laste arvamusega arvestatakse minimaalselt ning, et õppe- ja kasvatusprotsessi on juhtivaks osapooleks tihti õpetaja. Rootsis läbiviidud uurimuses (Almqvist & Almqvist, 2015) selgus, et erinevate tegevuste otsustajaks on domineerivalt õpetaja, õpetaja on autoriteet ning lapsed saavad langetada vähemolulisi otsuseid. Ka Bae (2009) toob välja, et lastel on õigus oma arvamust avaldada igapäevategevuste kaudu, kui vähendada laste igapäevategevuste valikuid, siis väheneb ka lastel võimalus oma arvamust avaldada. Seetõttu on laste arvamuse ja ideede uurimine koolieelses lasteasutuses oluline aspekt, kaasamine arendab lapse minapilti ning omab laiemat mõju ka last ümbritsevale nagu kodu ja ühiskond. Nii Lapse Õiguste Konventsioonis (2013), Õpetaja Kutsestandardis (tase 6) (2020), kui ka Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud lapse kaasamise tähtsus ning see, milliste tegevuste kaudu saab laps olla kaasatud. Ühtlasi rõhutatakse, et lapse arvamusega tuleb arvestada ning vajalikud tegevused on välja toodud õppe- ja kasvatustegevuses (Kala, 2009).

Õun ja Nugis (2017) toovad välja õppe- ja kasvatustegevustes laste aktiivsuse olulisuse ja selle mõju õppimisele, seejuures põhineb õppimine lapse vahetul kogemusel. Hoolivust ja armastust kodukoha loodusesse tuleb kasvatada lapses juba varakult, sellega kaasnevad ka armastus kodu ja kodumaa vastu (Raadik, 2010). Inglismaal läbiviidud uuringus (Marchant, *et al.*, 2019) selgus, et välikeskkonnas õppimine mõjub positiivselt nii laste kui õpetajate vaimsele ja füüsilisele tervisele, samuti paraneb lastel keskendumisvõime. Lisaks toodi uuringus välja, et kõik lapsed olid kaasatud ja toetatud õppetegevuste eesmärkide saavutamisel (Marchant, *et al.*, 2019). Rootsis on läbi viidud uurimus (Garhn, 2009), milles selgus, et loodusrikkamatel õuealadel on lastel võimalusi tegevusteks rohkem. Loodusrikkamatel õuealadel õppivad lapsed on motoorselt võimekamad ning parema keskendumisvõimega, kui lapsed, kellel pole võimalusi õppida nii rikkalikul õuealal (Grahm, 2009).

Tartu lasteaias Lotte on üheks ühiseks väärtuseks austav suhtumine loodusesse ja ümbritsevasse. Seejuures peetakse oluliseks viibida palju värskes õhus ja viia läbi tegevusi ka väljaspool rühmaruumi (Tartu Lasteaed Lotte õppekava, 2021). Olulisel kohal on ka lapse seos ja kogemused ümbritseva keskkonnaga, lisaks väärtustatakse loodushoidu, taaskasutust ning rahvatraditsioone. Gray (2018) toob välja, et looduskontaktil on aju arengus tähtis roll: ühe uuringu kohaselt seostati kognitiivset arengut välitingimustes viibimisega. Samuti on tähtsustatud, et lapsed õpivad paremini, kui nad saavad õppimist kogeda, selle asemel, et seda raamatutest õppida (Gray, 2018).

Varasemalt läbi viidud uuringute põhjal (Almqvist & Almqvist, 2015) on märgata õpetaja domineerivat tegutsemist ning lapse vähest kaasamist õppe- ja kasvatusprotsessi. Laste arvamuste ja ideedega arvestatakse minimaalselt, õpetaja on õppe- ja kasvatusprotsessis juhtivaks osapooleks (Morrow & Richards, 1996). Varasemalt läbi viidud uurimustes on vähe uuritud laste ideid ja arvamusi õueala õppevahenditest, sellest tulenevalt seati bakalaaurusetöö eesmärgiks välja selgitada, milline on 6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest. Järgnevalt antakse ülevaade laste arvamuse uurimise tähtsusele ning selle mõju lapse arengule ning väliskeskkonnas õppimise võimalustest ja mõjust lapse arengule.

1. Teoreetiline ülevaade

Laste arvamuse tähtsus ning selle mõju lapse arengule

Lastekaitse Liit defineerib laste kaasamist, kui sõnumi edasi andmist, sest nende arvamus on ühiskonnale oluline ning sellest sõltub neid endid ümbritsev keskkond. ÜRO laste õiguste kaitse konvensioon tunnustab lapse õigust olla ära kuulatud ja konvensiooni kohaselt on lapsel õigus avaldada arvamust igas teda puudutavas küsimuses (Lastekaitse Liit, 2020). Lastel, kui kodanikel on õigused, mis tuleks asetada mis tahes haridusalgatuse keskmesse. Noorte laste julgustamine osaleda aktiivselt erinevate otsuste langetamisel on pikaajalise mõjuga osalusdemokraatiale tulevikus (European Commission, 2014).

Hariduses väljendub õpimotivatsioon õppijate tähelepanus, uudishimus, huvis, optimismis ja kires, mida õppijad õppimisel üles näitavad. Laste kaasamine viitab erinevatele viisidele, kuidas lasteaiajuhid ja teised haridustöötajad võivad lapsi paremini kaasata juhtimis- ja otsustusprotsessidesse, programmide kujundamisse ja õppimisvõimalustesse (The Glossary of Education Reform, 2016). Kaasamine hõlmab kõigi laste õigust haridusele, laste kaasatust

peetakse ka demokraatia õpetamise aluseks (Pascal & Bertram, 2009). Sabur (2019) on samuti toonud oma lõputöös välja laste kaasamise tähtsuse õppe- ja kasvatustegevustes. Nimelt ilmnas tema töö tulemustes, et õpetaja võimaldab lastel aktiivselt tegutseda, näiteks abistamisse kaasamisel anti lastele võimalus õpetajat tavapärasest rühmategevustes aidata.

Laste kognitiivse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse arengu toetamisel ning mõjutamisel on tähtsal kohal laste ja täiskasvanute omavaheline suhtlemine. Olulisel määral mõjutab lapse arengut pidev julgustamine, mis aitab lastel oma kogemusi, tundeid ning arvamusi väljendada. Interaktsiooni kaudu tekib lastel maailma- ja enesetunnetus (ISSA, 2010). ÜRO lapse õiguste konventsioon oli esimene rahvusvaheline leping, milles rõhuti laste seisukohtade ära kuulamist ning nende kaasamist otsustamisprotsessidesse.

Muela, Larrea & Barandiaran (2019) uuringu eesmärk oli näidata, kuidas koolieelse lasteasutuse väliskeskkonna kvaliteeti saab parandada laste, vanemate ja õpetajate koostöö kaudu. Tulemused näitasid, et osalusmeetodite rakendamine, milles olid kaasatud lapsed, viis koolieelse lasteasutuse väliskeskkonna paranemiseni (Muela, Larrea & Barandiaran, 2019).

Lapsest lähtuva õpetamisviisi aluseks on arusaam, et lapsed arenevad eri kiirusega ning õpivad aktiivselt läbi mängu (Eisenschmidt et al., 2011). Õun ja Nugin (2017) on välja toonud, et last nähakse aktiivse tegutsejana. Lastele tuleb luua võimalus vastutada ise oma õppimise ja tegutsemiste eest. Lapse õppimine põhineb vahetel kogemusel, mida mõjutab lapse enda aktiivsus. Sobiv kasvukeskkond, mis vastab lapse tasemele ja vajadustele toetab lapse arengut. Õpetaja ülesanne on kaasata last igas otsuses, nii tegevuse kavandamisel, valikute tegemisel kui ka analüüsimisel. Laste kaasamise üheks võimaluseks on nende arvamuse ja ideede kuulamine (Õun & Nugin, 2017). Hästi organiseeritud õpperuumides tegelevad lapsed rohkem õppimisega ning õpetaja poolt toetatud õppijad on rahulolevad (Hoang, Holopainen & Siekkinen, 2018).

Laste arvamuse uurimiseks on erinevaid võimalusi, näiteks küsitlemine, mängude ja tegevuste vaatlemine, joonistuste analüüs jm. Laste ideed ja huvid ilmnevad vahetu tegevuse ja kogemuse käigus, selleks tuleb tegevusi kavandades olla paindlik (Õun, 2010). Lastele peab jääma võimalus leida üles just need asjad, mis neile huvi pakuvad. Oluline on uuenduslikkus, pakkudes lastele tegevusi, mille käigus saab laps katsetada erinevaid rolle (Nugin, 2017). Peterson, Tuul & Veisson (2013) viisid aastatel 2010-2013 läbi lasteaedades uuringuid, tulemustes selgus, et väärtustatakse rohkem laste enda poolset aktiivset osalemist õppeprotsessis ja igapäevategevustes, kui otsest õpetajapoolset juhendamist. Õpetajapoolne aktiivne osalemine

on sellegipoolest oluline, eriti igapäevaelu organiseerimisel. Bowlby (1982) teooria väidab, et lapsed muutuvad palju iseseisvamaks, kui neil on emotsionaalselt toetatud ja turvaline suhe õpetajaga. Teooria eeldab seda, et lapsed oleksid kaasatud, sest nii on nad rohkem motiveeritud õppima (Bowlby, 1982, viidatud Hoang, Holopainen & Siekkinen 2018 j). Lapse ja õpetaja koostööd peetakse õppimise juures kõige olulisemaks. Läbi viidud uurimuses selgus, et Eesti lasteaiaõpetajad toetuvad õpetamisel täiskasvanust lähtuva ning lapsekeskse lähenemiviisi kombinatsioonile (Peterson, Tuul & Veisson, 2013). Võttes arvesse laste huve, on oluline kuulata lapse öeldut vanusest olenemata. Ka väiksematel lastel on võrdsed õigused nagu ka teistel, isegi siis kui nad ei väljenda ennast piisavalt selgelt (Convention on the Rights of the Child, 2013). Peegeldades õpilasele positiivseid ootuseid, näidates sõbralikku kiindumist ning kasutades viisakat suhtlemiskeelt, tagab õpetaja lapsele turvalise ja toetava keskkonna (Hoang, Holopainen & Siekkinen, 2018). Teaduslikult on tõestatud, et valitseb seos mängu, tervise ja õppimise vahel (Szczepanski, 2009). Väliskeskkonnas õppimine võimaldab lastel rakendada kõikide meelte kasutamist. Õpetajatel on võimalik valdkondi omavahel lõimida, et saada vahetuid kogemusi õuekeskkonnas (Dahlgren & Szczepanski, 2009).

Väliskeskkonnas õppimise võimalused ja mõju laste arengule

Õuekeskkonna maksimaalseks ärakasutamiseks, on oluline erinevaid ainevaldkondi omavahel siduda (Brügge jt, 2008), ning sobivaid meetodeid ja vahendeid kasutades soodustada sihipärast õppimist (Tartu Lasteaed Lotte..., 2021). Tervise seisukohalt on oluline, et laps viibiks võimalikult palju värskes õhus ja kasutaks aktiivsust soodustavaid vahendeid (Waite, 2013), seetõttu rakendab rühma õpetaja õuesõppe metoodikat vähemalt 1 kord nädalas (Tartu Lasteaed Lotte..., 2021). *Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008)* on toodud välja, et õpetaja valib sobiva keskkonna õppe- ja kasvatustegevuste kavandamiseks ja läbi viimiseks, selleks võib olla näiteks looduskeskkond. Õppimine toimub läbi erinevate tegevuste, mida tuleb planeerida ja eesmärgistada nagu näiteks mängud, vaatlused, katsetused, uurimised. Tegevuste planeerimisel tuleb arvestada, et laps saaks kasutada varasemalt õpitud teadmisi ümbritsevas keskkonnas (Koolieelse..., 2008).

Kunstiõpetust on võimalik läbi viia erinevates õpikeskkondades tegevusi rakendades, üheks õpikeskkonnaks koolieelses lasteasutuses võib rakendada õueala. Õues on võimalik koguda erinevaid looduslikke materjale (näiteks lehed, tõrud, liiv, oksad), mida saab erinevates

kunstitegevustes kasutada. Samuti saab maapinnale teha erinevaid pilte looduslikust materjalist, liivakastides saab joonistada liivale (Vaher, 2008). Õues õpitakse õppimist soodustavas keskkonnas, kogedes erinevate meelte abil ümbrust oma kätega ise tehes ja kogetut teistele vahendades (Brügge jt, 2008).

Looduskeskkond on täis rikkalikke matemaatikaõppe võimalusi, mida on võimalik siduda erinevate valdkondadega ja seada erinevaid eesmärke. Meie ümber on erinevaid esemed, mille üheks omaduseks on erinev vorm, seega suudavad lapsed juba varakult eristada esemeid vormi järgi (Sikka, 2009). Loendamist on võimalik õpetada looduslike materjalidega nagu kivid ja tammetõrud; lilli saab sorteerida värvi ja suuruse järgi ning pulki saab loendada numbrirea abil (McLennan, 2017). Lasteaeda on võimalik tellida õppeprogrammi "Ronk", kus on võimalik õppida matemaatikat "matemaatika looduses"(Programmid lasteaialastele, 2017).

Looduskeskkonnas on olulisteks õppimisviisideks kogev, uuriv ja leiutav õppeviis (Sarap, 2010) ning seetõttu on avastusõpe õuesõppe aluseks (Brügge & Szczepanski, 2007). Olulisel kohal avastusliku õppe juures on uute teadmiste õppimine neid iseseisvalt avastades (Sillaots, 2011).

Muusikaliste tegevuste kaudu on võimalik arendada lapse väärtushinnanguid, samuti on võimalik arendada ka kultuurilist-sotsiaalset aktiivsust (Muldma, 2008). Erinevate pillide kasutamine arendab laste tähelepanu ja keskendumise võimet, samuti arendab nende kuulmist ning reageerimise kiirust ja -täpsust. Loodusest on võimalik leida mitmesuguseid vahendeid, millega saab ka ise muusikat teha (Muldma, 2008). Looduskeskkond köidab laste tähelepanu paremini, kui mõni teine keskkond, sest just loodus pakub väga palju erinevaid nägemismuljeid, lõhnu, liikumisi, helisid ja kujusid (Norman, 2005).

Tänapäeval rõhutatakse mängu kaudu õppimist, kuna mängul on oluline tähtsus õppimisprotsessis ja lapse arengus, seega vaadeldakse mängu ja õppimist kui seotud tegevusi (Niilo & Kikas, 2008). Koos mängides õpivad lapsed sotsiaalseid reegleid ja norme, mida mängu abil arendatakse (Mead, 1934, viidatud Niilo & Kikas, 2008). Mängides mängu, areneb laps ka füüsiliselt, sotsiaalselt ning emotsionaalselt (Niilo, & Kikas, 2008). Kõne arengule on abiks ka õppevahendid ja mänguasjad, mis toetavad lapse keelelist arengut (Padrik & Hallap, 2008). Kuna looduses olles tekib lapsel küsimusi, siis selle kaudu toimub mitmesuguste nähtuste, nimetuste ja objektide õppimine. Oluline on selleks luua soe õhkkond lapse ja täiskasvanu vahel. Mitmed autorid toovad välja õues õppimise positiivsed küljed. Tuuling (2017) märgib, et õuekeskkond on parim paik õppija arengu mitmekülgeks toetamiseks. Käis (2018) on öelnud, et õppimine

looduses aitab kaasa lapse arenemisele ja huvidele ning Raadik (2010) rõhutab samuti, et õues tegutsemine on positiivse mõjuga nii laste kehale kui vaimule. Tuuling jt (2018) ning Guardino jt (2019) uuringust on välja toodud, et õues õppimisel on suur mõju lapse füüsilisel aktiivsusel ning toetab lapse tervislikku seisundit.

Värskes õhus viibimisele ning loodusega sinasõbraks saamisele aitab kaasa õues tegevuste läbiviimine, lastele meeldib mängida nii tehislikel kui ka looduslikel aladel (Raadik, 2009). Uuringud näitavad, et loodus avaldab positiivset mõju lapse füüsilisele ja vaimsele tervisele, samuti avaldab positiivset mõju laste motoorsete oskuste arengule (Waite, 2013). Laste jaoks on oluline, et nad saaksid igal aastaajal õues õppida. Lapsed õpivad mängides (Tovey, 2007) kasutades selleks erinevaid meeli, mis aitavad neil kogetut ja nähtut meelde jätta (Vihman, 2016) ning erinevate mõtteseoste loomine toetab mälutööd (Timoštšuk, 2017). Laste jaoks on oluline katsetada erinevaid rolle, leida üles just need asjad, mis neile huvi pakuvad (Nugin, 2017)

Lapsed õpivad erinevate objektide omadusi tundma neid puudutades ja vaadeldes, olulisel kohal on tagasiside ning meenutamine, mida tehti (Brügge jt, 2008). Vienola (2003) toob välja, et katsetada saab vee erinevaid olekuid, lume ja jää sulamist ning erinevate materjalide püsivust pinnal. Lihtsate katsete läbi viimine võimaldab lapsel olla ise aktiivne (Vienola, 2003). Lasteaia õuealal saavad lapsed jälgida ilma erinevatel aastaegadel, taimede kasvamist ja arenemist (Timoštšuk, 2017). Loomulikus keskkonnas loodusnähtuste tundma õppimisel on tähtis meeleline kogemus (nägemine, kuulmine, kompimine, maitsmine), mille kaudu jõuavad teadmised teadvusesse (Brügge jt, 2008). Kuna lasteaia õuealad ei muutu kogu aeg, siis on suurepärase võimalus korraldada kordusvaatlusi, kus lapsed saavad võrrelda varasemate vaatluste tulemusi uutega (Kivi & Sarapuu, 2005), see pakub lapsele mitmekesist elutegevuse jälgimist ning erinevate teadmiste omandamist (Timoštšuk, 2017).

Lapsed saavad koos õpetajaga loodusest koguda erinevaid materjale, kasutades mängudes päris loodusest korjatud vahendeid nagu näiteks käbid, tõrud, kivid, oksad. Lapsed eelistavad mängida nende objektidega, mis tekitavad neis uudishimu ja on köitvamad nagu näiteks looduslikud materjalid (Campbell 2013). Looduses õppimine annab võimaluse kasutada erinevaid meeli, ei pea ainult vaatlema, vaid saab ka lähemalt katuda ja nuusutada (Tõhk, 2010). Looduslike vahendeid saavad lapsed muuta milleks iganes nad ise soovivad (Tovey, 2007). Laste jaoks on põnevad materjalid: lumi, jää ja vesi, laps naudib aktiivset õppimist ehedas

looduskeskkonnas (Szczepanski, 2009). Loodusest leitavad materjalid võimaldavad lastel mängus olla loovamad (Campbell 2013).

Laste jaoks on oluline olla aktiivne, õuekeskkond pakub lastele võimalusi trenni teha, leidub erinevaid võimalusi ronimiseks ning hüpete harjutamiseks (Brügge & Karlsson, 2007). Richardson (2014) tõi samuti välja, et õues saavad lapsed arendada oma koordinatsioonini ning kasutada õppimiseks kogu oma keha. Lastel on võimalik arendada looduses peenmotoorikat, korjates kõiksugu loodusmaterjale (Palm, 2005). Erinevate looduslike materjalide korjamine ja nende kasutamine õppetöös arendab lastel leidlikust ning loovust.

Välikeskkonnas mängimisega on võimalik siduda erinevaid valdkondi ja seada erinevaid eesmärgi. Vee ja mullaga mäng võimaldab siduda erinevaid valdkondi nagu näiteks matemaatika, mina ja keskkond ning ka teadus (Bento & Dias, 2017). Looduses õppimine annab võimaluse kasutada erinevaid meeli, ei pea ainult vaatlema, vaid saab ka lähemalt katuda ja nuusutada (Tõhk, 2010). Looduskeskkonnas mängimise ja õppimise eelistena on välja toodud järgmised positiivsed mõjud: paraneb laste eneseregulatsioon ja füüsiline aktiivsus, edeneb kognitiivne areng, enesekindlus, parandab õpiedukust ning keskendumisvõimet, aitab mõista ja hinnata ökosüsteeme (Cooper, 2015). Välikeskkonnas tegevusi planeerides peab jääma ruumi laste enda loovusele ja huvidele (Tuuling, 2017).

2. Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Eestis on viidud läbi mitmeid uuringuid alushariduse valdkonnas lapsekeskse kasvatuses sh laste kaasamise kohta (Kimer, Tuul & Õun, 2016; Tuul, Õun & Botvina, 2018). Uuringu tulemustest leiti, et lasteaiaõpetajad peavad oluliseks laste kaasamise põhimõtteid, ning paljud õpetajad on selle põhimõtte omaks võtnud, kuid siiski ei pruugi tegevuste läbi viimisel õpetaja sellist käitumisviisi väljendada (Tuul, 2017). Käst (2019) on oma magistr töö raames "Lapsekeskse kasvatus juhtide arusaamades ja lapsekeskset kasvatuses toetav õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine viie Tartu koolieelse lasteasutuse näitel" toonud välja, et õppekavad toetavad lapsekeskset kasvatust õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid ja eesmärgi, planeerimist ja läbiviimist kuid rühma perioodiplaanid on enamasti liiga detailselt planeeritud, jättes vähe ruumi laste kaasamiseks (Käst, 2019). Sellest tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada, milline on 6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest.

Bakalaureusetöö eesmärgile tuginedes püstitati kolm uurimisküsimust:

1. Milline on 6-7-aastaste laste arvamus lasteaia õuealal õppimisest?
2. Millised on 6-7-aastaste laste ideed õppevahenditest õuealal õppimiseks?
3. Milline oleks sobiv õueala õppevahend laste arvates?

3. Metoodika

Uuringu läbiviimiseks kasutati lähtuvalt töö eesmärgist ning uurimisküsimustest kvalitatiivne uurimismeetod, mis aitab uurijal mõista väikese arvu uuritavate inimeste arvamust ning nende vaateid (Laherand, 2008). Kuna bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada laste ideed õppevahenditest, mis võiksid lasteaia õuealal olla, siis sobib kvalitatiivne uurimisviis töö eesmärgi saavutamiseks.

3.1 Valim

Valimi koostamiseks kasutati mugavusvalimit (convenience sample). Mugavusvalimit kasutatakse lihtsa kättesaadavuse või uuritavate koostöövalmiduse põhimõttest (Õunapuu, 2014). Valimi moodustamisel valiti üks lasteaed, mis asus autori kodukohale kõige lähemal. Enne uurimuse läbi viimist küsis töö autor juhtkonna ning lapsevanema nõusoleku, et läbi viia intervjuu 6-7-aastaste lastega. Lapsi, kes uuringus osalesid oli kaheksa, nendest neli olid tüdrukud ning neli poisid. Uuringus osalenud laste taustaandmed: lapsed üks, neli, viis ja kaheksa olid 6-aastased ning lapsed kaks, kolm, kuus ja seitse olid 7-aastased. Enne intervjuu läbiviimist jagati lapsevanematele nõusolekulehed (Lisa 1). Uuringusse kaasati vaid need lapsed, kelle vanem oli andnud kirjaliku nõusoleku ning laps oli ise nõus osalema. Uurimuse läbi viimisel arvestati uurimuse eetikanõuetega, et mitte kahjustada uuringus osalejaid. Oluliseks peeti tagada uuritavate anonüümsus ning konfidentsiaalsus. Enne intervjuud läbi viimist selgitati lapsele uurimuse eesmärki ning miks intervjuu läbi viiakse.

3.2 Andmekogumine

Uurimistöös kasutati andmekogumismeetodiks poolstruktureeritud intervjuu ning loovuurimismeetodit. Loovuurimismeetodite abil on võimalik saada mitmekülgset informatsiooni laste ja noorukite uurimisel, nendesse meetoditesse on rakendatud mängulist ning loomingulisust (Murumaa-Mengel, 2014). Poolstruktureeritud intervjuu on vahevorm struktureeritud ning avatud intervjuust. Poolstruktureeritud intervjuu küsimused on eelnevalt

koostatud, kuid juurde võib küsida lisaküsimusi, küsimuste järjekord võib intervjuu käigus muutuda (Õunapuu, 2014). Kuna bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milline on 6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest, siis selline lähenemisviis on antud uurimistöö jaoks kõige sobilikum. Intervjuu kava koostati bakalaureusetöö uurimusküsimustest ning teoreetilisest osast lähtudes. Esmalt paluti lastel joonistada paberile nägemus õppevahendist või õppevahenditest ning sellele järgnes fookusgrupi intervjuu. Fookusgrupi intervjuu on vestluslik rühmaintervjuu, mis on struktureeritud küsitluskava järgi ning viiakse läbi kindlal teemal ning väikses rühmas (Vihalemm, 2014). Intervjuu ning loovuurimismeetod viidi lastega läbi 2020. aasta novembris. Enne uurimistöö läbi viimist oli rühmaõpetaja eelnevalt lastele rääkinud, mis on õppevahend: selleks kasutas õpetaja näiteid rühma ruumist nagu luup, raamatud, robotikavahendid. Fookusgrupi intervjuu küsimused on välja toodud intervjuu kavas (Lisa 2). Sissejuhatavaks osaks oli arutelu õppevahendist. Seejärel palus töö autor palus lastel joonistada A4 paberi peale õppevahend/õppevahendid, mida nemad tahaksid lasteaia õuealale, et seal saaks uusi teadmisi omandada ning millega saaks iseseisvalt õppida. Töö autor selgitas lastele, et õppevahend võib olla selline, mida laps on ise kuskil näinud või kasutanud varasemalt või hoopiski väljamõeldud leiutis. Lapsed kasutasid värvilisi pliiatseid ning kujutasid A4 paberile oma nägemuse õppevahendist (laste joonistused lisa 3). Lastega toimus rühmaintervjuu, mille käigusräägiti täpsemalt õppevahendite eesmärgist ning kasutusosalast.

3.3 Andmeanalüüs

Pärast intervjuude läbi viimist lisati helifailid *Google drive*'i keskkonda. Lastega läbi viidud intervjuud transkribeeriti käsitsi, kuulates helifaile. Transkriptsioonide koostamisel kasutati kirjastiili *Times New Roman*, kirja suuruseks oli 12 ning reavahe oli 1,5. Saadud andmed sisestati ja korrastati Microsoft Word 2016 keskkonnas. Töö autor kirjutas lastega läbi viidud intervjuud korrektselt välja, et hiljem oleks lihtsam leida uurimisküsimustele vastuseid. Transkriptsioon loeti hoolega läbi ning seejärel hakati otsima tähenduslikke üksusi uurimisküsimuste kaupa. Jooniste koostamisel kasutati programmi Microsoft Excel 2016. Kõik vastused loeti mitu korda üle ning seejärel hakati uurimisküsimuse järgi tähenduslikke üksusi otsima, millele anti koodid ja nendest moodustati ala- ja peakategooriad. Uurimistöö valiidsuse tõstmiseks kasutati ka kaaskodeerija abi.

Lisas 2 on välja toodud laste intervjuu kava, kus on küsitud laste ideid õppevahenditest, mis võiksid lasteaia õuealal olla, et neid kasutades saaks välikeskkonnas õppida. Lisas 3 on toodud välja laste joonistused õueala õppevahenditest.

4. Tulemused

Antud bakalaaurusetöö eesmärgiks on välja selgitada, milline on 6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest. Andmeanalüüsi tulemused esitatakse uurimisküsimuste kaupa. Tulemuste kirjeldamisel kasutatakse tabelit ning tsitaate laste intervjuudest.

4.1 Laste arvamus lasteaia õuealal õppimisest

Esimesena sooviti teada saada laste arvamust õpikeskkonna, kui ka vahendite osas. Tavarutiinist erinevad toimetused pakuvad lastele põnevust ning uusi avastusi. Intervjuus tuli laste poolt palju ideid, mida neile õues teha meeldib. Lastele meeldib ise õuealal toimetada ja mängida, õpetaja juhendamise abil toimub lisaks mängule, ka õppimine.

Meie tüdrukutega mängime tihti ise kooli, kus üks meis on õpetaja. Teised peavad kuulama õpetajat. Siis me kasutame õues kivisid ja oksid, et matemaatikas arvutada.

(Laps2)

Õues meeldib lastele koos sõpradega tegutseda, nii on õppimine lihtsam ja huvitavam. Lastele meeldivad rühmatööd, kus on võimalik tegutseda koos. Intervjuudest selgus, et lapsed eelistavad tegutseda pigem kellegagi koos, kui üksi, nii tunnevad nad ennast kindlamini.

Tavaliselt annab õpetaja meile ise valida, mida me teha tahame ja kellega koos me mängime, näiteks kui me tahame õues joonistada, siis pärast näitame õpetajale, mis me joonistasime. (Laps 8)

Intervjuudes selgus, et õues õppides ei kasutata väga õppevahendeid, pigem täidetakse töölehti või käiakse jalutuskäikudel. Lapsed kasutavad ise enda tegevustes erinevaid looduslikke materjale nagu nt liiv, kivid, oksad.

Mina tahaks, et me saaks toast asju välja võtta, nt tahaks robotitega õues mängida.

(Laps5).

Lapsed tõid välja, et õues tegutsedes ning uurides veedavad nad rohkem aega ka teiste rühma lastega. Samuti kaasavad lapsed õues enda tegutsemistesse ka väiksemaid lapsi. Õues on kaasatud tegevusse nii poisid, kui ka tüdrukud. Kaks tüdrukut tõid intervjuus välja, et neile meeldib, kui õpetaja õuesõppepäeva teeb, sest siis on palju huvitavaid tegevusi ning alati saab midagi uut teada.

4.2 Laste ideed õppevahenditest õuealal õppimiseks

Lastel tuli joonistada enne fookusgrupi intervjuud oma nägemus õppevahendist (pildid Lisa 3). Fookusgrupi intervjuu käigus selgus, et lastele meeldis õppevahendeid joonistada. Lapsed said kasutada fantaasiat, nende jaoks ei olnud raske joonistada õppevahendit. Iga laps joonistas ühe või mitu õppevahendit, mida nad on kuskil näinud või ise kasutanud.

Mul on kodus üks suur luup, mida ma igale poole kaasa võtan. Joonistasin luubi, millega saab väga väikeseid asju vaadata. Siis saavad ka teised näha. (Laps 6)

Lapsed tutvustasid eelnevalt rühmas erinevate õppevahenditega, nii olid nad mõistega "õppevahend" juba tuttavad. Joonistused hõlmasid endas erinevaid valdkondi: kunst, liikumine, robootika, matemaatika. Näiteks oli üks laps teinud sellise takistusraja, kus saab õppida erinevaid kehalisi harjutusi: ronimist, batuudil hüppamist ning kukerpallitamist. Neli last joonistasid õueala õppevahendiks takistusraja, kus oleks võimalik õppida ja harjutada erinevaid kehalisi tegevusi.

Takistusraja juures peab kindlasti olema ka liikumisõpetaja, et vaadata, kas harjutusi tehakse ilusti, nii õpin kuidas kukerpalli õigesti teha. (Laps 2)

Laste joonistusest selgusid erinevad tegevused, mis sisaldavad endas nuputamisesandeid. Üks laps tõi välja, et tema tahaks lasteaia õuealale robotluupi, mille abil saaks uurida kõige väiksemaid putukaid. Teine laps tõi välja, et selline luup aitaks kaasa ka putukate uurimisele, sest mõni on nii pisike, et polegi näha. Laste joonistustest kuus ja seitse (Lisa 3) on kujundatud luup

ja mikroskoop, mida saaks võtta õuealal õppimisel kasutusele. Joonistuste põhjal, sai välja lugeda, et lastele meeldib kasutada tegevustes erinevaid loodustlikke materjale. Näiteks mitmed lapsed joonistasid takistusraja, kus oli kasutatud loodustlikke materjale, nt puuotsa tehtud ronila või ise tehtud mägi, millel saab ronimist harjutada. Joonistustes üks kuni viis (Lisa 3) on kujutatud erinevad takistusrajad. Igal rajal on võimalik erinevaid oskusi õppida näiteks joonistusel kaks saab õppida hüppamist, ronimist, tasakaalu ja rattaga sõitmist. Üks laps tõi välja sellise koha, kus saaks maalida, seda mida näed ning kasutada ka taimi maalimisel. Lapse joonistuses number kaheksa on kujutatud maalimisnurka, kus on palju erinevaid vahendeid maalimiseks (Lisa 3). Lastel tuli panna oma õppevahenditele nimi ning intervjuu käigus said lapsed oma õppevahendit tutvustada. Lapsed tõid välja erinevaid ideid, mis nime nende õppevahend kanda võiks. Lisas 3 on välja toodud laste õppevahendite ideed koos nimega.

4.3 Laste arvates sobiv õppevahend õuealal

Intervjuudest selgus, et lastele meeldib olla füüsiliselt aktiivne, neile meeldib ronida ja turnida. Laste joonistuste seas olid populaarsed erinevad takistusrajad, mida läbides tuli ennast proovile panna. Takistusradadel tuli teha kukerpalli, hüpata ja ronida.

*Mina tahaksin, et lasteaias oleks ronimissein või takistusrada, mida oleks raske läbida.
Mulle väga meeldivad seikluspargid, sellist rada tahaksin ka lasteaeda. (Laps 2)*

Laste arvates võika õuealal oleks koht, kus saaks maalida. Samuti tõid lapsed välja, et õueala võiks olla vaikusekoht, kus saaks lugeda raamatuid, maalida või lihtsalt puhata.

*Lasteaias võiks olla koht, kus saaks ka õues vaikselt olla. Vahepeal väsin õues täitsa ära,
siis tahaksin puhata ja raamatuid vaadata. (Laps 8)*

Laste intervjuus selgus, et neile pakub huvi looduse uurimine, eriti putukad. Lapsed tahaksid õuealale põnevaid õppevahendeid, mille abil saaksid nad ise avastada, ilma õpetaja juures olekuta. Lapsed tõid välja, et neile meeldib õues pigem ise tegutseda, mitte et õpetaja oleks kogu aeg juures. Õppevahendite joonistustest selgus, et lapsed eelistavad selliseid õppevahendeid,

mida nad saavad kasutada iseseisvalt. Ühel lapsel tuli robotluubi idee robotika vahendist, mida ta oli varem saanud kasutada.

Tabel 2. Laste ideed õppevahenditest, nende nimetus ning kasutusala.

Pseudonüüm	Õppevahend	Laste poolt nimetatud õppevahendi	Kasutusala (laste arvates)
Laps 1	takistusrada	kukerpallirada	trenni tegemiseks
Laps 2	ronila & takistusrada	sumila & seiklemisrada	riippumise harjutamine, tasakaalu harjutamine
Laps 3	vaikusekoht	peidumaja	puhkamiseks, üksi olemiseks
Laps 4	oskusterada	vikerkaaremaa	oskusteõpe (uisutamine, ujumine jne)
Laps 5	seiklusrada	mängumaa	trenni tegemise koht
Laps 6	mikroskoop	uurimispesa	uurida pisikesi olendeid
Laps 7	luup koos nutitahvliga	robotluup ja tahvelarvuti	uurida pisiolendeid "arva ära, kes on pildil?"
Laps 8	kunstinurk	maalimisnurk	kus saab maalida oma tundeid

5. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milline on 6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest. Eesmärgi täitmiseks püstitati kolm uurimisküsimust ning tulemuste saamiseks viidi läbi intervjuud kaheksa 6-7-aastase lapsega.

Uuringus selgus, et lapsed tunnevad rõõmu väliskeskkonnas õppimisest, nende arust on õues rohkem avastamist, kui siseruumis. Lastele meeldib olla aktiivne ning palju liikuda. Varasemalt läbi viidud uuringutest Guardino jt (2019) ja Tuuling jt (2018) on samuti välja toodud, et väikeskkonnas õppimine toetab lapse nii füüsilist aktiivsust, kui ka tervislikku seisundit. Lapsed peavad oluliseks, et nad saaksid ise mõelda tegevusi välja. Siit võib järeldada, et väliskeskkonnas õppimine annab lastele rohkem vabadust ning nad tunnevad ennast vähem piiritletult. Ka Guardino jt (2019) uuringus selgus, et väliskeskkonnas õppimine tekitab lastes heaolu, rõõmu ja huvi õppimise vastu. Õues õppimine on muutunud aktuaalsemaks, samuti on ka

lastes tekkinud huvi veeta rohkem aega õues. Uuringu käigus selgus, et väliskeskkonnas tegevusi tehes tunnevad lapsed ennast rohkem kaasatuna nii õppetöö kavandamisesse, kui ka läbi viimisesse. Lapsed tõid intervjuus välja, et õues tegutsedes on neil rohkem võimalusi ise tegevusi välja mõelda ning vähem õpetajapoolset juhendamist. White (2019) on välja toonud, et lapsi peab ümbritsema keskkond, mis pakub neile erinevaid võimalusi nagu näiteks mängida, avastada, kogeda ehedaid kogemusi ning kontakti loodusega. Lapsed tõid intervjuus välja, et peamised vahendid, millega nad õuealal toimetavad on liiv, kivid, käbid, oksad. Fiskum ja Jacobsen (2012) on oma uuringus välja toonud, et erinevate pinnakatete ja veega mängimised on ühed näited erinevatest õppimisvõimalustest, milles saab integreerida mitmeid valdkondi.

Õppematerjale käiakse korjamas õppekäikudelt ehedast loodusest. Intervjuu käigus tõid lapsed välja, et neil on võimalus ise õppematerjale korjata. Lastel tuleks iseseisvalt lasta kogeda looduses seda, mida on võimalik näha, kuulda ja tunnetada (Saarso, 2013). Intervjuudes selgus, et lapsed käivad iga päev väljas, kuid erinevate õppevahendite abil väliskeskkonnas õppimist toimub vähe. Lasteaia õueala saavad lapsed pigem niisama mängida ning väljaspool lasteaia territooriumit käiakse jalutamas. Timoštšuk (2005) on samuti leidnud, et lasteaia õpitakse loodust tundma eelkõige jalutuskäikudel. Samuti leidis mitmeid lapsi, kes tõid välja, et nemad sõpradega õpivad iga päev õues midagi, uuritakse ja leiutatakse uusi põnevaid mängu. Laste arvates on lasteaia õuealal palju, mida uurida ja õppida. Fiskum ja Jacobsen (2012) on uurimuses välja toonud, et oluline on suunata laste tähelepanu looduslike elementide uurimisele nagu looduse rikkusele ja mitmekesisusele.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised on laste ideed õppevahenditest õuealal õppimiseks. Esines mitmeid õppevahendeid, kus oli tähtis osa aktiivsel liikumisel. Lastele meeldib olla füüsiliselt aktiivne ning läbida erinevaid takistusi. Brügge jt (2007) uuringu tulemustes selgus, et mida väiksem on rühm, seda suurem võimalus on kõikidel osapooltel olla aktiivsem ning kõigil, kes soovivad on võimalus kaasa rääkida. Uuringu tulemused viitavad sellele, et õpetajad peavad õuesõppe läbi viimist oluliseks nii, et õuesõppe tulemustest oleks võimalikult palju kasu ka lastele. Mitmed lapsed tõid intervjuus välja, et neile meeldivad erinevad ronilad ning seikluspargid, kus saaks ennast proovile panna. Õppevahendite joonistustes esines erinevaid takistusradasid, kus saab õppida oskusi, mida laps oluliseks peab. Tuuling (2013) on välja toonud, et õues toimub õppimine pigem läbi kogemuste, kui vahendite. Õppevahendid, millega saab laps olla aktiivne ning tegutseda iseseisvalt aitavad kaasa laste

füüsilisele tervisele. Samuti tõid lapsed ise intervjuus välja, et neile meeldib liikuda ning oma julgust katsetada. Tuuling jt (2018) uuringust selgus, et õues õppimine aitab kaasa lapse füüsilise aktiivsuse suurendamisele.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, milline oleks laste arvates sobiv õueala õppevahend. Fookusgrupi intervjuu käigus selgus, et lastele pakub rõõmu ronimine, jooksmine ja muul viisik füüsiliselt aktiivne olek. Sama tõi välja ka Richardson (2014), et õues saavad lapsed kasutada õppimiseks kogu oma keha, arendada oma jõudu ning koordinatsiooni. Laste joonistustest tuli esile erinevad takistusrajad, mida läbides tuli teha erinevaid füüsilisi harjutusi. Intervjuus selgus, et lastele meeldib õuealal rattaga sõita, joosta, ronida, lemmikuks tegevuseks on liikumistunnid õues. Brügge & Karlsson (2007) märgivad, et õuekeskkond on kui tuhandete võimalustega treeningplats, mis annab erinevate raskustega (kivid ja kännud) võimalusi ronimiseks ja hüpete harjutamiseks, mis omakorda trenib lapsi nii motoorselt kui füüsiliselt. Lastele pakub suurt huvi putukate ja väiksemate olendite uurimine, kaks last tõid esile lasteaia õuealal oleva putukatemaja, mida neile meeldib uurida ja vaadelda. Selleks soovisid kaks last õuealale robotluupi või mikroskoopi, millega oleks neil hea uurida pisemaid asju ja olendeid. Lapsed eelistavad mängida nende objektidega, mis tekitavad neis uudishimu ja on köitvamad (Campbell 2013). Lastele meeldib, kui õpetaja lubab neil õues mängida vee ja poriga. Samuti meeldib lastele mängida looduslike materjalidega, mida saab korjata õuealalt või jalutuskäikudelt. Loodusest leitavad materjalid haaravad laste huvi ja tähelepanu, pakkudes neile rohkem võimalusi loovaks mänguks. Looduslikke vahendeid saavad lapsed muuta milleks iganes nad ise soovivad (Tovey, 2007).

5.1 Töö kitsaskohad ja väärtus

Bakalaureusetöös esines ka piiranguid. Üheks piiranguks võib välja tuua väikese valimi, mis ei võimalda teha suuremaid üldistusi. Töö tulemustest lähtudes on võimalik planeerida suurema mahuga uuringut, mis annaks ulatuslikuma ülevaate laste ideedest õppevahendite osas. Samuti võiks uurimistegevusega laiendada ulatuslikumalt ka Tartu erinevates lasteaedades. Uurides teemat edasi oleks hea kaasata erineva vanusegrupi lapsi, erinevatest rühmadest. Suurem valim võimaldaks rohkem teada saada laste arvamusest ning ideedest. Järjest rohkem on muutunud tähtsaks laste kaasamine õppe- ja kasvatustegevustesse, ka edaspidistes uurimustes võiks

Laste kaasamine õueala õppevahendite ideede ja arvamuse uurimisel 19

keskenduda lastele. Üheks uurimuseks, mida saaks läbi viia, et last vaadelda loomulikus keskkonnas oleks näiteks etnograafiline uurimus.

Tänuõnad

Bakalaureusetöö autor tänab uurimuses osalenud lapsi vanuses 6-7 eluaastat ning Tartu Lotte lasteaeda. Suurim tänu kuulub töö juhendajale Marianne Olbreile ning oma perele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Angeli Lea

/allkirjastatud digitaalselt/ Kuupäev 18.05.2021

Kasutatud kirjandus

- Almqvist, A-L., & Almqvist, L. (2015). Making oneself heard – children's experiences of empowerment in Swedish preschools. *Early Child Development and Care*, 185 (4), 578-593.
- Bae, B. (2009). Children's right to participate – challenges in everyday interactions. *European Early Childhood Education Research Journal*, 17(3), 391-406.
- Bento, G., & Dias, G. (2017). *The importance of outdoor play for young children's healthy development*. Kõlastatud aadressil:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6806863/>
- Brügge, B., & Szczepanski, A. (2007). Pedagoogika ja juhtimine. K. Vilbaste (Toim), Õuesõpe (lk 27-55). Tallinn: Ilo.
- Brügge, B., Glantz, M., & Sandell, K. (2008). *Õuesõpe*. (lk 107-129). Tallinn: Ilo.
- Campbell, H. (2013) Landscape and Child Development. A Design Guide for Early Years-*childhood education and care. Report of the working group on early childhood education and care under the auspices of the European Commission*. Brussels: European Commission.
- Committee on the Rights of the Children (2013). *Convention on the Rights of the Child*. Kõlastatud aadressil:
https://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf
- Cooper, A. (2015). Nature and the Outdoor Learning Environment: The Forgotten Resource in Early Childhood Education. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), p.85. Kõlastatud aadressil:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1108430.pdf>
- Eisenschmidt, E., Aro, V., Kitsing, M., Punga, A., Salumaa, T., Tereping, M., Tiisvelt, L., Õun, T. (Koost). (2011). Isehindamine. Õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimine ja hindamine. Tallinn: AS Atlex
- European Commission (2014). *Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care. Report of the working group on early childhood education and care under the auspices of the European Commission*. Brussels: European Commission.

- Fiskum, T. A., & Jacobsen, K. (2012). Outdoor education gives fewer demands for action regulation and an increased variability of affordances. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 13(1), 76-99.
- Garhn, P. (2009). Laps ja loodus. Dahlgren, L-O., Szczepanski, A., Sjölander, A. & Strid, J, P. Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas- lähiümbrusest saab õpiõu (lk 127- 142). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Gray, T., (2018). Outdoor learning: not new, just newly important. *SpringerLink*, 38, 145-149.
- Guardino, C., Hall, K., Largo-Wight, E., & Hubbuch, C. (2019). Teacher and student perception of an outdoor classroom. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 22, 113-126. hindamine. Tallinn: AS Atlex
- Hoang, N., Holopainen, L., & Siekkinen, M. (2018). Quality of teacher–child interactions and its relations to children’s classroom engagement and disaffection in Vietnamese kindergartens. *International Journal of Early Years Education*, 26(4), 387-402.
- ISSA (2010). Competent educators of the 21st century. ISSA’s *principles of quality pedagogy*. Hungary: Internal Step by Step Association.
- Kala, H. (2009). Uuendatud riiklik õppekava. E. Kulderknup (Toim), *Õppe-ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 5-11). Tartu: Kirjastus Studium.
- Kimer, M., Tuul, M., & Õun, T. (2016). Implementation of different teaching approaches in early childhood education practices in Estonia. *Early Years An International Research Journal*, 36 (4).
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Riigi Teataja I, 2008, 23, 152. Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>.
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed. Üldine didaktika*. Tartu: Kirjastus Studium. Külastatud aadressil: https://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf
- Käst, L (2019). *Lapsekeskse kasvatuse juhtide arusaamades ja lapsekeskset kasvatusest toetav õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine viie Tartu koolieelse lasteasutuse näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Laherand, M-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: OÜ Infotrükk
- Lastekaitse Liit, (2020). *Laste ja noorte kaasamine*. Külastatud aadressil: <https://www.lastekaitseliit.ee/lapse6igused/laste-ja-noorte-kaasamine/>

- Marchant, E., Todd, C., Cooksey, R., Dredge, S., Jones, H., Reynolds, D., Brobby, S. (2019). Curriculum-based outdoor learning for children aged 9-11: A qualitative analysis of pupils' and teachers' views. PLOS ONE.
- McLennan, D-P. Math Learning—and a Touch of Science—in the Outdoor World. *Teaching Young Children*, 10(4), Külastatud aadressil:
<https://www.naeyc.org/resources/pubs/tyc/apr2017/math-learning-outdoors>
- Morrow, V., & Richards, M. (1996). The Ethics of Social Research with Children: An Overview. *Children & Society* Volume, 10, lk 90-105.
- Muela, A., Larrea, I., Miranda, N., & Barandiaran, A. (2019). Improving the quality of preschool outdoor environments: getting children involved. *European Early Childhood Education Research Journal*, 27 (3), 385-396.
- Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. E. Kikas (Toim), Õppimine ja õpetamine koolieelses eas. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Murumaa-Mengel, M. (2014). Loovuurimismeetodid. Külastatud aadressil:
<http://samm.ut.ee/loovuurimismeetodid>
- Niilo, A., & Kikas, E. (2008). Mäng. E. Kikas (Toim), Õppimine ja õpetamine koolieelses Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Norman, M. (2005). Loodushoid saab alguse varasest lapsepõlvest. Koost. S. Almann, *Tea ja toimet* 28. Kaasaegseid meetodeid lasteaia õppe- ja kasvatustöös, Tallinn: Ilo.
- Nugin, K. (2017). Lapse arengut toetav õpikeskkond. K. Nugin & T. Õun (Koost), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. (lk. 63-67). Tartu: AS Atlex.
- Padrik, M., & Hallap, M. (2008). Keel ja kõne: kuulamine ja kõnelemine, lugemine ja kirjutamine. E. Kikas (Toim), Õppimine ja õpetamine koolieelses eas Tartu: TÜ Kirjastus.
- Palm, H. (2005). Liikumiskasvatus lasteaiaõpetaja igapäevatoos. L. Kivi, & H. Sarapuu (Koost), *Laps ja lasteaed: lasteaiaõpetaja käsiraamat*. Tartu: AS Atlex.
- Pascal, C., & Bertram, T. (2009). Listening to young citizens: the struggle to make real a participatory paradigm in research with young children. *European Early Childhood Education Research Journal*, 17(2), 249-262.
- Peterson, T., Tuul, M. & Veisson, M. (2013). Koolieelse lasteasutuse õpetaja professionaalsus. E. Krull, Ä. Leijen, M. Lepik, J. Mikk, L. Talts, T. Õun (Toim), Õpetajate professionaalne areng ja selle toetamine, (lk 322-324). Tartu: Eesti Ülikoolide Kirjastus.

- Programmid lasteaialastele* (2017). Külastatud aadressil: <https://vvvs.ee/et/avaleht/>
- Raadik, S. (2009). *Õpime õues mängides*. Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Raadik, S. (2010). *Õpime õues*. Sooserv, G. Loodusvaatlused: õuesõppe võimalusi lasteaia ja algklassides: nõuandeid lasteaiaõpetajale, lapsevanemale (lk 5-13). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Richardson, G. R. (2017). *Creating a Space to Grow. Developing your enabling environment* Routledge Publishing.
- Saarso, G.-A., ja Henno, K (Toim.). (2013). *Aastaaegade võlu meisterdamisel: pori, lumi, liiv*. Tallinna Ülikooli pedagoogiline seminar. Tartu: Atlex
- Sarap, A. (2010). *Lapsest lähtuvad integreeritud tegevused õuesõppes*. G. Sooserv (Koost), *Loodusvaatlused* (lk 14-20). Tallinn: TEA Kirjastus.
- Sikka, H. (2009). *Valdkond „Matemaatika“*. E. Kulderknup (Koost), *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Sillaots, M. (2011). *Avastuslik õpe*. Külastatud aadressil: <https://koolielu.ee/info/readnews/116848/avastuslik-ope>
- Szczepanski. (2009). *Õuekeskkond- õpikeskkondade rohke võimas klassituba*. Szczepanski, A., & Dahlgren, L-O. *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas- lähisümbrusest saab õpiõu* (lk 9-47). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- T. (Koost). (2011). *Isehindamine. Õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimine ja hindamine*. Tallinn: AS Atlex
- Tartu Lasteaed Lotte õppekava* (2021). Külastatud aadressil: https://www.lottela.ee/s2/66_763_465_Oppekava-_Tartu_Lasteaed_Lotte.pdf
- The Glossary of Education Reform (2016). *Student Engagement*. Külastatud aadressil <https://www.edglossary.org/student-engagement/>
- Timoštšuk, I. (2005). *Loodusõpetus alushariduses*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- Timoštšuk, I. (2017). *Looduskeskkonna tundmaõppimine*. K. Nugin, & T. Öun (Koost), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 234-247). Tartu: AS Atlex.
- Tovey, H. (2007). *Playing outdoors: Spaces and Places, Risk and Challenge*. Publisher: McGraw-Hill Education.

- Tuul, M (2017). Lasteaiaõpetajate arusaamad õppekavadest ja laste õppimisest ning hinnang õpetaja pedagoogilisele tegevusele lapsekeskse kasvatus kontekstis. Doktoritöö. Tallinna Ülikool.
- Tuul, M., Õun, T., & Botvina, U. (2018) Hea Alguse programmi rakendavate ja mitterakendavate rühmade õpetajate hinnangud oma tegevusele lapsekeskse kasvatus kontekstis. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 6 (1), 102–135.
- Tuuling L. (2017). Õuesõppe rakendamine lasteaias. K. Nugin, & T. Õun (Koost), *Õppe- ja kasvatus tegevus lasteaias*. Tartu: AS Atlex
- Tuuling, L., Ugaste, A., & Õun, T. (2018). Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(4), 358-370
- Tõhk, M. (2010). *Metstõtsi rajad*. Eesti Ajalehed AS.
- Vahter, E. (2008). Kunstitegevused. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Vihalemm, T. (2014). Fookusgrupi intervjuu. Külalastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu>
- Vihman, M. (2016). *Maastikumäng kui õppevorm*. Tartu: AS Atlex.
- Waite, S. (2013). *Children learning outside the classroom*. London: Sage Publications Ltd
- White, J. (2019). *Playing and Learning Outdoors. The Practical Guide and Sourcebook for Excellence in Outdoor Provision and Practice with Young Children*. London: Routledge Publishing.
- Õpetaja kutsestandard, tase 6 (2020). Külalastatud aadressil <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/>
- Õun, T. (2010). *Õpiobjekt. Õppekasvatustegevus lasteaias. Tegevuste läbiviimine*. Külalastatud aadressil: https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/KAA6003/Lasteaed/tegevuste_lbiviimine.html
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Lisad

LISA 1. Lapsevanema nõusolekuleht

	Lapsevanema nimi	Lapse nimi	Nõusolek: JAH/EI	Allkiri
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

LISA 2. Fookusgrupi intervjuu küsimused

Sõna "õppevahend" selgitus.

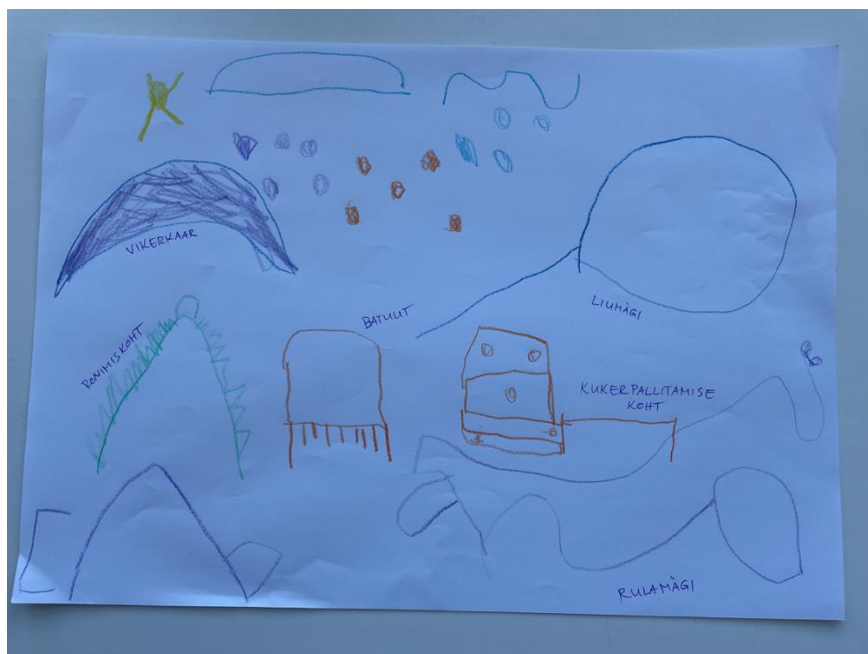
Õppevahend on meie igapäevane abivahend, et saaksime uusi põnevaid asju õppida ning kogeda. Õppevahendi abil on meil palju lihtsam avastada ja mängida. Õppevahendeid on väga palju neid on meil rühmas, kui ka õues. Kuid õues on palju vähem õppevahendeid mille abil oleks meil lihtsam uusi teadmisi omandada. Meil on õues olemas erinevad vahendid: tööriistad, mänguasjad ning ka ronilad/liumäed, kuid õuealal võiks olla veel abivahendeid millega saaksime uusi ja põnevaid tegevusi läbi viia.

Lasin kõigepealt lastel (8 last- 4 tüdrukut ning 4 poissi) A4 suuruse paberi peale nende nägemuse õppevahendist/õppevahendites, mis võiks lasteaia õueala olla. Eelnevalt oli rühmaõpetaja teinud lastega eeltööd selgitamaks neile, mis on õppevahend, millised õppevahendeid on rühmas ning milliseid võiks olla õues õppimiseks.

Kasutasin intervjuu alguses sissejuhatavaid küsimusi, et lapsed saaksid teemasse sissesulanduda ning avaksid oma fantaasimaailma.

1. Mis on teie jaoks õppevahend?
2. Millised õppevahendid on teil rühmas?
3. Milliste õppevahenditega meeldib teile kõige rohkem õppida?
4. Millise õppevahendi joonistasite? Mis sellega õppida/uurida saab?
5. Milliseid tegevusi tahaksite lasteaia õuealal teha, kas see õppevahend aitaks paremini õppimisel/avastamisel kaasa?
6. Mis on õppevahendi nimi?
7. Kuidas teile meeldis joonistada õppevahendit, oli see raske?
8. Kus saaks õppevahendit kasutada?
9. Olete varem osalenud õppevahendi valmimisel?
10. Millisel viisil on õpetaja teid varasemalt kaasanud tegevuste ette valmistamisel või läbiviimisel?
11. Miks on hea õuesõppida? Kui tihti käite rühmaga õues õppimas?
12. Kes mõtleb välja õlesanded, mida õues teete?

LISA 3. Laste ideed õppevahenditest

LAPSE 1 JOONISTUS

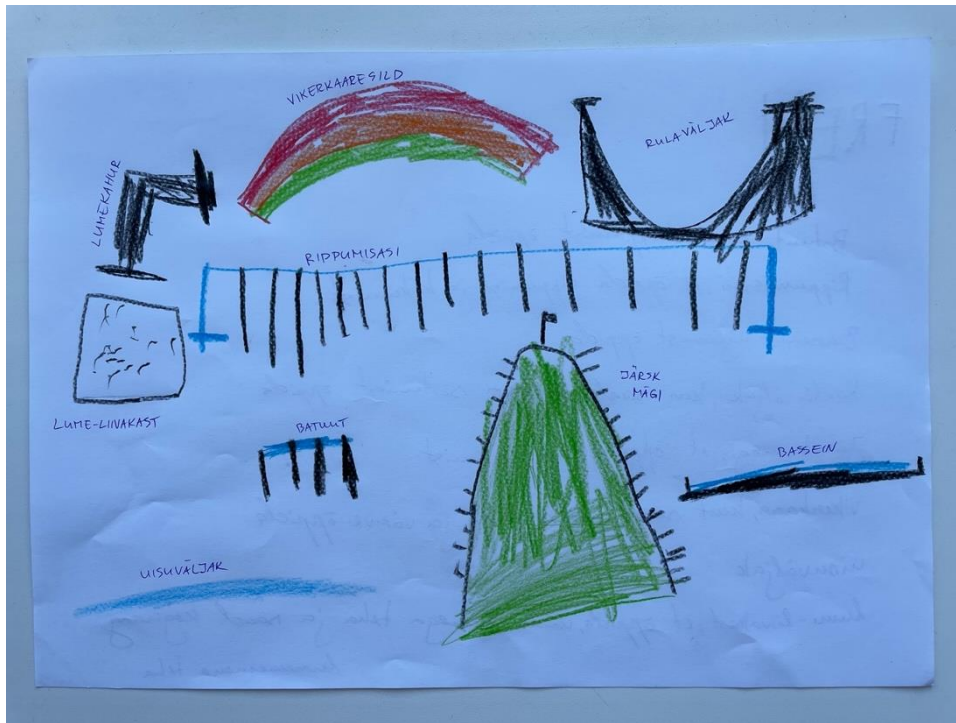
LAPSE 2 JOONISTUS

LAPSE 2 JOONISTUS

LAPSE 3 JOONISTUS

LAPSE 4 JOONISTUS

LAPSE 5 JOONISTUS

LAPSE 6 JOONISTUS

LAPSE 7 JOONISTUS

LAPSE 8 JOONISTUS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Mina, Angeli Lea, (sünnikuupäev: 15.12.1996)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „6-7-aastaste laste arvamus ja ideed õueala õppevahenditest Tartu Lotte lasteaia näitel”, mille juhendaja on Marianne Olbrei reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Angeli Lea

Tartus, 18.05.2021